

Doporučení CM/Rec (2010) 1 Výboru ministrů členským státům o probačních pravidlech Rady Evropy

(přijato Výborem ministrů dne 20. ledna 2010 na 1075. zasedání náměstků ministrů)

Výbor ministrů v souladu s ustanovením článku 15.b stanov Rady Evropy,

s přihlédnutím k cíli Rady Evropy, kterým je dosažení větší jednoty mezi svými členy, zejména prostřednictvím harmonizace právních předpisů ve věcech společného zájmu,

s přihlédnutím ke skutečnosti, že cílem probace je přispívat ke spravedlivému procesu trestní justice, jakož i bezpečnosti veřejnosti zabráněním páchaní trestných činů a jejich omezováním,

s přihlédnutím ke skutečnosti, že probační orgány patří ke klíčovým organizacím justice a jejich práce má dopad na snižování obsazenosti vězeňských zařízení,

S ohledem na:

- Prohlášení a Akční plán přijaté na Třetím summitu hlav států a vlád Rady Evropy (konaném ve Varšavě ve dnech 16. – 17. května 2005), týkajícím se zejména bezpečnosti občanů,
- Rezoluci č. 2 (odstavec 19) přijaté na 26. konferenci evropských ministrů spravedlnosti (konané v Helsinkách ve dnech 7. – 8. dubna 2005),

S přihlédnutím k:

- Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (ETS č. 5),
- Evropské úmluvě o dohledu nad podmíněně odsouzenými pachateli (ETS č. 51),
- Evropské úmluvě o mezinárodní platnosti trestněprávních rozsudků (ETS č. 70),
- Doporučení č. R (92) 16 o evropských pravidlech o Komunitních sankcích a opatřeních ,
- Doporučení č. R (97) 12 o personálu zajišťujícím plnění sankcí a opatření,
- Doporučení č. R (99) 19 o mediaci v trestních věcech,
- Doporučení č. (99) 22 o přeplněnosti vězeňských zařízení a nárůstu počtu vězněných osob,
- Doporučení Rec (2000)22 o zdokonalování implementace evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních,
- Doporučení Rec (2003) 22 o podmíněčném propuštění,
- Doporučení Rec (2003) 23 o vedení vězeňských správ v oblasti dlouhodobých a doživotních trestů,
- Doporučení Rec (2006) 2 o evropských vězeňských pravidlech,
- Doporučení Rec (2006) 8 o pomoci obětem trestných činů a
- Doporučení Rec (2006) 13 o výkonu vazby, podmínkách jejího výkonu a zárukách proti jejímu zneužití,

Dále s přihlédnutím k:

- standardním minimálním pravidlům Organizace spojených národů pro opatření nesouvisející s odnětím svobody (Tokijská pravidla),

Doporučuje, aby se vlády členských států:

- při vytváření své legislativy, pravidel a praxe řídily pravidly upravenými v přílohách tohoto doporučení,
- zajistily, aby toto doporučení a průvodní komentář byly přeloženy a rozšířeny v co nejširším možném rozsahu, zejména pak mezi soudní orgány, probační orgány, vězeňskou službu, jakož i do médií a mezi širokou veřejnost.

Příloha I k Doporučení CM/Rec (2010)1

Hlava I: Předmět, aplikace, definice a základní principy

Předmět a aplikace

Těmito pravidly se řídí zřizování a řádný provoz probačních orgánů. Tato pravidla se vztahují na další organizace při plnění úkolů, pro které platí tato pravidla, včetně dalších státních, nevládních a komerčních organizací.

Nic, co je uvedeno v těchto pravidlech, nebude žádným způsobem vykládáno jako překážka uplatnění jakéhokoliv relevantního mezinárodního instrumentu či normy na ochranu lidských práv, které napomáhají při práci s pachateli trestných činů.

Tato pravidla je třeba vnímat jako nedílnou součást Doporučení č. R (92) 16 o evropských pravidlech o komunitních sankcích a opatřeních

Dále tato pravidla doplňují příslušná ustanovení Doporučení č. R (97) 12 o personálu zajišťujícím plnění sankcí a opatření, Doporučení č. R (99) 19 o mediaci v trestních věcech, Doporučení Rec (2000) 22

o zdokonalování implementace evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních, Doporučení Rec (2003) 22 o podmíněčném propuštění, Doporučení Rec (2003) 23 o vedení vězeňských správ v oblasti dlouhodobých a doživotních trestů, Doporučení Rec (2006) 2 o evropských vězeňských pravidlech, Doporučení Rec (2006) 8 o pomoci obětem trestných činů a Doporučení Rec (2006) 13 o výkonu vazby, podmínkách jejího výkonu a zárukách proti jejímu zneužití, které je třeba vnímat jako jejich nedílnou součást.

Definice

Probace: znamená implementaci sankcí a opatření definovaných zákonem a uvalených společnostmi na pachatele trestné činnosti. Zahrnuje širokou škálu možností a zásahů, ke kterým patří dohled, vedení a pomoc s cílem sociálního zapojení pachatele trestného činu, jakož i příspěví k bezpečnosti společnosti.

Probační orgán: znamená jakýkoliv orgán pověřený zákonem implementací výše uvedených úkolů a odpovědnosti. V závislosti na národním systému může práce probačního orgánu zahrnovat také poskytování informací a poradenství soudním a dalším rozhodujícím orgánům v rámci pomoci při dosahování informovaného a spravedlivého rozhodnutí; zajišťování vedení a podpory pro pachatele trestné činnosti během vazby za účelem jejich přípravy na propuštění a znovuzачlění, monitorování předčasně propuštěných osob a pomoc těmto osobám; zásahy restorativní justice a nabídku pomoci obětem trestné činnosti.

Komunitní sankce a opatření: znamenají sankce a opatření, díky kterým zůstává pachatel trestné činnosti součástí společnosti a které zahrnují určitá omezení jeho svobody prostřednictvím stanovení podmínek a/nebo povinností. Termín zahrnuje veškeré sankce stanovené soudním či správním orgánem a veškerá opatření přijatá před rozhodnutím o sankci či místo něj, jakož i způsoby vymáhání rozsudku odnětí svobody mimo vězeňské zařízení.

Následná péče –Integrace do společnosti: znamená proces reintegrace pachatele trestné činnosti na dobrovolném základě a po konečném propuštění z vězení zpět do společnosti konstruktivním, plánovaným způsobem a pod dozorem. V těchto pravidlech je třeba tento termín odlišovat od termínu znovu-začlenění, které znamená zákonné zapojení po propuštění z vazby.

Základní principy

1. Probační orgány se musí snažit o omezení opakovaného páchaní trestné činnosti vytvořením pozitivního vztahu s pachatelem trestného činu za účelem dohledu (v případě potřeby včetně kontroly), vedení a pomoci, jakož i pro zajištění jejich úspěšné sociální integrace. Probace tak zvyšuje bezpečnost společnosti a zajišťuje spravedlivý výkon justice.
2. Probační orgány musí dodržovat lidská práva pachatelů trestných činů. Veškeré jejich zásahy musí řádně zohlednit důstojnost, zdraví, bezpečnost a blaho pachatele.
3. Ve všech případech, kdy probační orgán řeší problémy související s oběťmi trestné činnosti, musí respektovat jejich práva a potřeby.
4. Probační orgány musí plně přihlížet k individuálním vlastnostem, okolnostem a potřebám pachatelů trestné činnosti, aby v jednotlivých případech zajistily spravedlivé a správné zacházení. Zásahy probačních orgánů musí být prováděny bez diskriminace na jakémkoliv základě, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženské vyznání, tělesné postižení, sexuální orientace, politické či jiné názory, národní či sociální původ, náležitost k určité etnické skupině, majetek, postavení dané narozením či jinak.
5. Při implementaci jakýchkoliv sankcí či opatření nesmí probační orgán stanovit žádnou zátěž ani omezení práv pachatele trestného činu, které by byly větší než ty, které stanoví soudní nebo správní rozhodnutí a které jsou nezbytné v každém jednotlivém případě s ohledem na závažnost spáchaného trestného činu nebo řádně posouzená rizika opakování trestného činu.
6. Probační orgány se musí v maximální možné míře snažit o získání informovaného souhlasu pachatele trestného činu a jeho spolupráci se zásahy, které se na něj vztahují.
7. Jakékoliv zásahy před konečným rozhodnutím o vině vyžadují informovaný souhlas pachatele trestného činu a nesmí se žádným způsobem dotknout presumpce nevinu.
8. Probační orgány, jejich úkoly a odpovědnost, jakož i jejich vztah s veřejnými orgány a dalšími orgány musí být stanoveny národním právem.
9. Za probaci nesou nadále odpovědnost veřejné orgány, a to i v případě, že jsou služby poskytovány jinými orgány či dobrovolníky.
10. Probačním orgánům musí být zajištěno příslušné postavení a uznání a musí jim být poskytnuty potřebné zdroje.
11. Rozhodovací orgány musí v příslušných případech využít odborného poradenství a následné kontroly probačních orgánů pro omezení opakování trestné činnosti a pro posílení využití alternativních trestů k trestu odnětí svobody.
12. Probační orgány budou spolupracovat s dalšími veřejnými a soukromými organizacemi a místními společenstvími na podpoře sociálního zapojení pachatelů trestné činnosti. Pro uspokojení často komplexních potřeb pachatelů trestné činnosti a pro zvýšení bezpečnosti společnosti je nezbytná koordinovaná a vzájemně se doplňující práce více orgánů z několika oborů.
13. Veškeré činnosti a zásahy prováděné probačními orgány musí splňovat maximální národní a mezinárodní etické a odborné standardy.
14. Musí existovat dostupná, nestranná a efektivní možnost podání stížnosti na probační praxi.
15. Probační orgány musí podléhat pravidelné vládní kontrole a/nebo nezávislému monitorování.
16. Kompetentní orgány musí posilovat účinnost probační práce podporou výzkumu, který bude využit jako vodítko pro probační pravidla a praxi.

17. Kompetentní orgány a probační orgány jsou povinny informovat média a širokou veřejnost o práci probačních orgánů, aby posílily lepší pochopení jejich role a jejich hodnoty pro společnost.

Hlava II: Organizace a personál

Organizace

18. Struktura, postavení a zdroje probačních orgánů budou odpovídat objemu úkolů a odpovědnosti, které jsou jim svěřeny, a budou odrážet význam veřejné služby, kterou zajišťují.

19. Bez ohledu na to, zda jsou probační služby poskytovány veřejnými či soukromými organizacemi, musí práce orgánu odpovídat formálním pravidlům a pokynům daným kompetentními orgány.

20. Veškeré soukromé agentury poskytující probační služby pachatelům trestné činnosti vyžadují souhlas kompetentního orgánu v souladu s národním právem.

Personál

21. Probační orgány jsou povinny jednat způsobem, který jim za postavení a práci probačního personálu získá respekt dalších soudních orgánů a občanské společnosti. Kompetentní orgány jsou povinny vynaložit maximální úsilí na ulehčení dosažení tohoto cíle poskytnutím příslušných zdrojů, cíleným výběrem a nábořem, přiměřeným odměňováním personálu a dobrým managementem.

22. Personál je třeba přijímat a vybírat v souladu se schválenými kritérii, které musí klást důraz na potřebu integrity, lidskosti, odborných znalostí a osobní vhodnosti pro komplexní práci, kterou má vykonávat.

23. Veškerý personál musí mít přístup ke vzdělání a školení vhodným pro jeho roli a pro jeho úroveň odborné odpovědnosti.

24. Úvodní školení bude poskytnuto veškerému personálu a bude vynakládána snaha o získání relevantních dovedností, znalostí a hodnot. Personál bude hodnocen uznávaným způsobem a kvalifikace bude odměňována tak, aby byla potvrzena úroveň dosažených dovedností.

25. Po celou kariéru je veškerý personál povinen uchovávat a rozšiřovat své znalosti a odborné dovednosti prostřednictvím pracovního školení a rozvoje, který je mu nabízen.

26. Personál bude proškolen a bude mu v rámci zákonných omezení, etiky, organizačních pravidel, aktuálních metodologických norem a kodexů chování umožněno jednat dle vlastního uvážení.

27. Personálu, který pracuje nebo by měl pracovat s pachateli některých specifických trestných činů, bude poskytnuto specializované školení.

28. Školení bude věnovat pozornost pachatelům trestných činů a v příslušných případech obětem, které mohou být mimořádně zranitelné a mají odlišné potřeby.

29. Probační personál musí být dostatečně početný, aby mohl své úkoly plnit efektivně. Pracovní zátěž jednotlivých členů personálu musí být taková, aby jim umožnila zajišťovat dohled, vedení a poskytování pomoci pachatelům trestných činů efektivně a lidsky a aby mohli v příslušných případech spolupracovat s rodinami pachatelů a s oběťmi. V případě nadměrné poptávky nese management odpovědnost za to, aby našel řešení a personálu poskytl pokyny ohledně priorit úkolů.

30. Management je povinen zabezpečit kvalitu probační práce zajištěním vedení, spoluprací, dohledem a motivací personálu. Personál ponese za svou činnost odpovědnost.

31. Management se musí snažit rozvíjet a uchovávat dobré pracovní vztahy a dobré kontakty s dalšími orgány a partnery, s dobrovolníky, veřejnými orgány, médii a širokou veřejností.

32. Musí existovat možnost konzultací mezi managementem a personálem jako orgánem ohledně všeobecných záležitostí týkajících se odborné praxe a souvisejících pracovních podmínek.

33. Odměňování, výhody a pracovní podmínky personálu musí odrážet postavení profese a musí být adekvátní náročné povaze práce, aby bylo možné přilákat a udržet vhodný personál.

34. Do určitých aspektů probační práce mohou být zapojeni i dobrovolníci. Tito budou vhodným způsobem vybíráni, bude jim poskytována vhodná podpora a zdroje.

Hlava III

Odpovědnost a vztahy s dalšími orgány

35. Probační orgány by měly v souladu s národním právem spolupracovat se soudními orgány a v příslušných případech s dalšími kompetentními orgány a poskytovat jim informace. To obvykle zahrnuje informace o pravděpodobném dopadu vazby a proveditelnosti nevazebních sankcí a opatření, a to jak obecně, tak u konkrétních případů. V případě potřeby individuálních zpráv musí být požadované informace jasně definovány.

36. Probační orgány musí pravidelně předkládat obecné zprávy a informace zpětné vazby o své práci.

37. Probační orgány musí spolupracovat s dalšími orgány soudního systému, podpůrnými orgány a širší občanskou společností za účelem efektivní realizace svých úkolů a povinností.

38. Probační orgány musí podporovat podpůrné orgány a ulehčovat jim splnění jejich základních povinností, ke kterým patří plněním potřeb pachatelů trestných činů jako členů společnosti.

39. Bez ohledu na to, zda probační orgány a vězeňská služba tvoří jedinou organizaci či nikoli, musí úzce spolupracovat, aby přispěly k úspěšnému přechodu pachatele ze života ve vězení do společnosti.

40. V příslušných případech je třeba zajistit smlouvy mezi orgány, které jsou příslušnými partnery, které upraví podmínky spolupráce a pomoci jak v obecné rovině, tak ve vztahu ke konkrétním případům.

41. Formální a jasná pravidla zachování odborné důvěrnosti, ochrany osobních údajů a výměny informací musí být upraveny národním právem a musí být stanoveny, pokud jsou taková partnerství vytvořena.

Hlava IV

Probační práce

Zprávy před vynesením rozsudku

42. V závislosti na národním právním systému mohou probační orgány před vynesením rozsudku vypracovávat zprávy o domnělých pachatelích trestného činu, aby v příslušných případech pomohly soudním orgánům při rozhodování, zda přistoupit k potrestání nebo rozhodování o tom, jaké sankce či opatření by byly nejvhodnější. V takových případech jsou probační orgány povinny pravidelně komunikovat se soudními orgány o okolnostech, za kterých mohou být takové zprávy užitečné.

43. Zprávy před vynesením rozsudku musí vycházet z jasně definovaných informací a musí být v maximální možné míře ověřeny a během řízení je třeba je aktualizovat.

44. Domnělý pachatel trestného činu musí mít příležitost zapojit se do vypracování zprávy a jeho názor musí být v příslušných případech ve zprávě zohledněn a o jejím obsahu musí být informován on a/nebo jeho právní zástupce.

Další poradní zprávy

45. V závislosti na národním právním systému mohou probační orgány vypracovávat zprávy požadované pro rozhodování kompetentních orgánů. Budou zahrnovat poradenství v následujících oblastech:

- a. vhodnost propuštění pachatele trestného činu do společnosti,
- b. veškeré speciální podmínky, které mohou být zahrnuty do rozhodnutí o propuštění pachatele trestného činu,
- c. veškeré zásahy potřebné pro přípravu na propuštění pachatele trestného činu.

46. Pachatel trestného činu musí mít ve vhodných případech příležitost zapojit se do vypracování zprávy a jeho názor, je-li k dispozici, musí být ve zprávě zohledněn a o jejím obsahu musí být informován pachatel a/nebo jeho právní zástupce.

Obecně prospěšné práce

47. Obecně prospěšné práce představují společenské sankce či opatření, které zahrnují organizaci neplacené pracovní síly ve prospěch společnosti ve formě skutečné nebo symbolické náhrady za škodu způsobenou pachatelem trestného činu pod dohledem probačních orgánů. Veřejné služby nesmí mít stigmatizující povahu a probační orgány se musí snažit identifikovat a využívat pracovní úkoly, které podporují rozvoj dovedností a umožňují sociální zapojení pachatelů trestných činů.

48. Obecně prospěšné práce nesmí být poskytovány za účelem zisku probačních orgánů, jejich personálu či pro dosažení komerčního zisku.

49. Při identifikaci vhodných úkolů se probační orgány musí snažit zohlednit bezpečnost společnosti a přímých uživatelů práce.

50. Opatření na ochranu zdraví a bezpečnosti musí vhodným způsobem chránit pachatele trestných činů přidělené na veřejné práce a nesmí být přísnější než ty, které platí pro další pracovníky.

51. Probační orgány jsou povinné vypracovat programy Obecně prospěšné práce, které budou zahrnovat celou škálu úkolů vhodných pro různé dovednosti a odlišné potřeby pachatelů trestných činů. Zejména musí být k dispozici vhodná práce pro ženy pachatelky, pachatele s tělesným postižením, pachatele věku blízkého věku mladistvých a pachatele staršího věku.

52. Typ práce, který by měli vykonávat, bude s pachateli trestných činů konzultován.

Opatření dohledu

53. V souladu s národním právem mohou probační orgány provádět dohled před soudním řízením, během něj i po jeho skončení, jako je dohled v průběhu podmíněčného propuštění v průběhu soudního řízení, propuštění na kauci, podmíněčného zastavení řízení, podmíněčného či pozastaveného výkonu trestu a předčasného propuštění.

54. Pro zajištění dodržování pravidel musí dohled plně zohlednit rozlišnost a odlišné potřeby jednotlivých pachatelů trestných činů.

55. Dohled nelze vnímat jako čistě kontrolní činnost, ale také jako prostředek poskytování poradenství, pomoci a motivace pachatelů trestných činů. Ve vhodných případech je třeba ho kombinovat s dalšími zásahy, které mohou poskytovat probační či jiné orgány, jako je školení, rozvoj dovedností, hledání pracovních příležitostí a nabídka léčení.

Práce s rodinami pachatelů trestných činů

56. Ve vhodných případech a v souladu s národním právem mohou probační orgány přímo či prostřednictvím dalších partnerských orgánů poskytovat podporu, poradenství a informace také rodinám pachatelů trestných činů.

Elektronický monitoring

57. V případě použití elektronického monitorování v rámci probačního dohledu je třeba ho spojit se zásahy určenými k zajištění rehabilitace a podpory pachatele vedoucí k upuštění od páčání další trestné činnosti.

58. Míra technologického dohledu nesmí být větší než úroveň vyžadovaná v jednotlivých případech, s přihlédnutím k závažnosti spáchaného trestného činu a riziku pro bezpečnost společnosti.

Integrace do společnosti

59. V případě, že jsou probační orgány odpovědné za dohled nad pachateli trestných činů po propuštění, jsou povinné ve spolupráci s vězeňskými orgány, pachateli trestných činů, jejich rodinami a společností pracovat na přípravě jejich propuštění a opětovného zapojení do společnosti. Měli by navázat kontakty s kompetentními službami ve vězení, které poskytnou podporu pro jejich sociální a pracovní integraci po propuštění.

60. Probační orgány by měly mít veškerý potřebný přístup k vězňům, aby jim bylo umožněno poskytování pomoci s přípravou na jejich propuštění a plánování jejich opětovného usídlení za účelem zajištění kontinuity péče navazováním na konstruktivní dílo, které bylo budováno v průběhu vazby.

61. Dohled následující po předčasném propuštění by měl mít za cíl splnění potřeb opětovného usazení pachatele trestného činu, jako je zajištění zaměstnání, bydlení, vzdělání a dodržování podmínek propuštění, aby bylo omezeno riziko opětovného spáchaní trestného činu a způsobení závažné škody.

Činnosti a služby po propuštění

62. Po splnění všech povinností po propuštění mohou probační orgány pachatelům trestných činů nadále, je-li to povoleno národním právem, nabízet služby následné péče na dobrovolném základě, aby jim pomohly v pokračování života a dodržování zákonů.

Probační práce s pachateli trestných činů, kteří jsou cizími státními příslušníky, a s vlastními státními příslušníky, na něž byly uvaleny sankce v zahraničí

63. Probační orgány by měly poskytovat služby dostupné pro pachatele trestných činů cizí státní příslušnosti, zejména v oblasti dohledu a opětovného zapojení do společnosti.

64. Při uplatňování zákonných ustanovení povolujících přenos probačních zásahů ve vztahu k pachatelům trestných činů, kteří jsou cizími státními příslušníky, musí být tito cizí pachatelé informováni o svých právech v dané oblasti. V maximálním možném rozsahu je třeba navázat a udržovat trvalou spolupráci s příslušnými probačními orgány v jejich zemi původu, aby bylo ulehčeno zajištění potřebného dohledu při návratu pachatele trestného činu do jeho země.

65. Probační orgány by se měly se souhlasem národních orgánů snažit ulehčit průběžné kontakty s vlastními státními příslušníky, na něž byly uvaleny sankce v zahraničí, pokud o nich orgány vědí, a poskytovat jim podporu ve využití příslušných podpůrných orgánů při návratu do vlasti.

Hlava V

Proces dohledu

Hodnocení

66. Při vyžádání se před zahájením dohledu a v jeho průběhu provede hodnocení pachatelů trestných činů. Toto hodnocení musí zahrnovat systematické a pečlivé posouzení individuálního případu včetně rizik, kladných faktorů a potřeb, zásahů potřebných k řešení těchto potřeb a reakce pachatelů trestných činů na tyto zásahy.

67. Je-li to možné, musí být pachatelům trestného činu umožněno aktivně přispět k formálnímu hodnocení. Sem patří přisouzení náležité váhy názorům pachatele trestného činu a osobním aspiracím, jakož i jejich vlastním osobním silným stránkám a odpovědnosti za zabránění páčání dalších trestných činů.

68. Pachatelé by měli být s procesem hodnocení a jeho výsledky seznámeni.

69. Hodnocení je nepřetržitý proces a jeho přesnost a relevance budou pravidelně kontrolovány.

70. Hodnocení se doporučuje:

- a. v době stanovení vhodných sankcí či opatření či v případě posuzování možnosti využití odklonů ve formálním trestním řízení,
- b. na počátku období dohledu,
- c. kdykoliv dojde k významným změnám v životě pachatele trestného činu,
- d. v případě posuzování změn povahy či úrovně dohledu,
- e. při ukončení opatření dohledu.

71. Personál musí být proškolen v provádění hodnocení v souladu s těmito pravidly. V případě, že národní systémy využívají nástroje hodnocení, bude personál proškolen, aby se seznámil s jejich potenciální hodnotou a omezeními, jakož i se způsobem využívání těchto nástrojů jako podporu pro jejich odborné posouzení.

Plánování

72. Kompetentní orgány vypracují pracovní plán implementace sankcí a opatření a tyto budou zahrnuty do záznamu případů. Tento plán bude vodítkem práce probačního orgánu a personálu a pachatelům trestného činu umožní posoudit pokrok směrem k dosažení stanovených cílů.

73. Pracovní plán bude projednán a v maximálním možném rozsahu odsouhlasen pachatelem trestného činu.

74. Plán bude vycházet z původního posouzení a bude vymezovat zásahy, které budou realizovány.

75. V případě revize hodnocení je třeba, bude-li to nutné, obdobně upravit také pracovní plán.

Zásahy

76. Cílem zásahů by měla být rehabilitace/reintegrace a upuštění od páčání další trestné činnosti, a proto musí být konstruktivní a musí poměrně odpovídat uvaleným sankcím či opatřením.

77. Probační orgány by měly dokázat využít různé metody na základě interdisciplinárního přístupu a hlubokých znalostí vyplývajících z příslušných výzkumů.

78. Pachatelé trestných činů musí být o veškerých navrhovaných zásazích předem plně informováni. Měla by být vynaložena maximální snaha o zajištění jejich aktivní spolupráci na takových zásazích.

79. Při vypracování zásahů a doporučení mají probační orgány v příslušných případech využívat podpory agentur.

80. Bez ohledu na počet osob, které se podílejí na práci s pachateli trestných činů, by měl být v každém případě identifikován odpovědný člen personálu, jehož úkolem je posuzovat, vypracovat a koordinovat obecný pracovní plán a zajistit styk a spolupráci s pachatelem trestného činu. To je mimořádně důležité v případě, že se na pachatele trestných činů vztahuje více než jeden zásah nebo pokud je zapojen více než jeden orgán.

Posouzení

81. Pokrok jednotlivých pachatelů trestných činů bude posuzován v pravidelných intervalech a tento proces bude mít vliv na pracovní plán během zbývajících lhůt dohledu. Posouzení bude tvořit součást záznamu případu a v případě potřeby i následného hlášení rozhodujícímu orgánu.

82. Posouzení bude mít rovněž vliv na rozsah, v jakém je definován pracovní plán, jak je uváděn do praxe a v jakém dosahuje svých zamýšlených důsledků. Probační orgány se budou moci odvolat k rozhodujícímu orgánu, aby tento v případě vhodnosti pozměnil dohled nebo ho ukončil.

83. Do posouzení bude zahrnut názor pachatelů trestných činů na relevanci dohledu.

84. Na konci období dohledu je třeba provést závěrečné posouzení. Pachatelé trestných činů si musí být vědomi toho, že toto posouzení zůstane v záznamu jejich případu a že na něj může být v budoucnosti odkazováno.

Vymáhání a dodržování

85. Probační orgány musí pracovat tak, aby zajistily aktivní dodržení dohledu a veškerých stanovených podmínek ze strany pachatelů trestných činů. Při zajišťování spolupráce pachatelů trestných činů nesmí spoléhat pouze na možnost uvalení sankcí v případě nedodržení podmínek.

86. Pachatelé trestných činů si musí být plně vědomi toho, co se od nich očekává, jakož i povinností a odpovědností probačního personálu a důsledků nedodržení povinností.

87. V případě, že pachatelé trestných činů nesplní kteroukoliv ze stanovených podmínek, probační personál na to zareaguje aktivně a neprodleně. Reakce bude dále brát na zřetel okolnosti nedodržení podmínek.

Záznamy, informace a důvěrnost

88. Veškeré probační orgány jsou povinné uchovávat formální, přesné a aktuální záznamy o své práci. Tyto záznamy obvykle zahrnují osobní údaje dotčených osob, které jsou relevantní pro implementaci sankcí či opatření, záznamy jejich kontaktů s orgánem a záznamy o práci vykonané ve vztahu k nim. Měly by rovněž obsahovat záznam o hodnocení, plánování, zásahu a posouzení.

89. Na záznamy se vztahují principy zachování důvěrnosti a ochrany osobních údajů stanovené národním právem. Důvěrné informace lze sdílet pouze s dalšími relevantními orgány na základě přísných postupů práce s nimi a musí být využívány pro jasně definované účely.

90. Záznamy jsou významným prostředkem zajištění odpovědnosti. Manažeři by je měli pravidelně kontrolovat a záznamy by měly být dle potřeby k dispozici pro formální kontrolu a sledování.

91. Probační orgány musí být schopny prokázat soudním a dalším kompetentním orgánům provedenou práci, pokrok pachatele trestného činu a rozsah jeho dodržování podmínek.

92. Pachatelé trestných činů mají přístup k záznamům případu, které jsou o nich uchovávány v rozsahu, v jakém je to předpokládáno národním právem, a v rozsahu, v jakém tím nedochází k porušování práva na ochranu soukromí dalších osob. Pachatelé trestných činů mají právo vznášet námítky k obsahu těchto záznamů.

Hlava VI

Další práce probačních orgánů

Práce s oběťmi

93. V případě, že probační orgány poskytují služby obětem trestného činu, jsou povinné jim pomáhat při řešení důsledků spáchaného trestného činu s plným přihlédnutím k různorodosti jejich potřeb.

94. V příslušných případech jsou probační orgány povinné na zajištění splnění potřeb obětí spolupracovat s organizacemi na podporu obětí.

95. V případě, že jsou probační orgány ve styku s oběťmi a/nebo se snaží o získání jejich názoru, měly by oběti jasně informovat, že rozhodnutí ohledně uvalení sankcí na pachatele trestných činů jsou přijímána na základě mnoha faktorů, nejenom podle škody způsobené konkrétní oběti.

96. I v případě, že probační orgány nepracují přímo s oběťmi, měly by zásahy respektovat práva a potřeby obětí a jejich cílem by mělo být to, aby si pachatel trestného činu intenzivněji uvědomil škodu způsobenou obětí a aby za takovou škodu přijal odpovědnost.

Praxe restorativní justice

97. V případě, že jsou probační orgány zapojeny do procesů restorativní justice, je nezbytné, aby byla jasně definována práva a odpovědnost pachatelů trestného činu, obětí a společnosti. Probačnímu personálu je třeba poskytnout příslušné školení. V případě využívání specifických opatření či programu by měla být hlavním cílem vždy náprava újmy a následků spáchaného trestného činu.

Prevence kriminality

98. V případech stanovených národním právem lze zkušeností a dovednostmi probačních orgánů využít při vytváření strategií na omezení zločinnosti. **To může zahrnovat využití společných zásahů a partnerství.**

Hlava VII

Postupy podávání stížností, inspekce a sledování

99. Národní právo musí stanovit jasné, dostupné a účinné postupy šetření stížností na probační praxi a reakce na ně.

100. Tyto postupy by měly být spravedlivé a nestranné.

101. Ve všech případech musí být stěžovatel o procesu a zjištěních šetření řádně informován.

102. Probační orgány jsou povinné zajistit, aby existovaly spolehlivé systémy pro sledování a zlepšení jejich vlastních postupů a pro zajištění splnění požadovaných norem.

103. Probační orgány ponесou odpovědnost vůči kompetentním orgánům a budou předmětem pravidelné vládní kontroly a/nebo nezávislého sledování a při takovém šetření jsou povinné poskytovat plnou součinnost. Zjištění sledování nezávislých orgánů by měla být zveřejněna.

Hlava VIII

Výzkum, posouzení, spolupráce s médii a veřejností

104. Probační pravidla a praxe musí v maximální možné míře vycházet z důkazů. Orgány jsou povinné poskytnout zdroje potřebné pro hloubkový výzkum a posouzení.

105. Revize stávajících zákonů, pravidel a praxe musí vycházet z pevných vědeckých znalostí a výzkumů, které splňují mezinárodně uznávané normy.

106. Médii a veřejnosti by měly být pravidelně poskytovány faktické informace o práci probačních orgánů. Měly by být poskytovány i informace o účelu a výsledcích práce, aby se dosáhlo lepšího pochopení role a hodnoty probace ve společnosti.

107. Kompetentní orgány by měly být podporovány, aby zveřejňovaly pravidelné zprávy o vývoji v oblasti probace.

108. Ustanovení pravidel a praxe probačních orgánů by měly být k dispozici pro další orgány, uživatele služeb a širokou veřejnost, jak na národní, tak na mezinárodní úrovni, aby zvyšovaly důvěru a zlepšovaly normy a praxi probačních orgánů.

Příloha II k Doporučení CM/Rec (2010) 1

Glosář použitých termínů

Činnosti a služby po propuštění znamená proces opětovné integrace pachatele trestného činu na dobrovolné bázi a po konečném propuštění z vězení zpět do společnosti konstruktivním, plánovaným způsobem, pod dohledem. V těchto pravidlech se termín liší od termínu „opětovné osídlení“, které znamená zákonné zapojení po uvolnění z vazby.

Hodnocení znamená proces odhadu rizik, potřeb a silných stránek pachatele trestného činu před plánováním zásahu a/nebo poskytování poradenství soudním či jiným kompetentním orgánům. Navíc se hodnocení pokouší o identifikaci příčin páchaní trestného činu a toho, zda lze přijmout opatření za účelem omezení pravděpodobnosti opakování trestné činnosti.

Pomoc je třeba vnímat jako nedílnou součást procesu dohledu společně s kontrolou. Obvykle zahrnuje jednu či více následujících služeb: poskytování pomoci při hledání bydlení, zaměstnání, vzdělávání, poskytování rodinné podpory atd. V některých právních systémech mohou být poskytovány samostatnými organizacemi.

Stížnost znamená jak podání žádosti soudnímu orgánu, tak podání odvolání ke správnímu orgánu.

Komunitní sankce a opatření znamenají sankce a opatření, díky kterým je pachatel trestných činů nadále součástí společnosti, a zahrnují určitá omezení jeho svobody prostřednictvím stanovení podmínek a/nebo povinností. Termín se vztahuje na veškeré sankce uvalené soudním nebo správním orgánem, jakož i veškerá opatření přijatá před či místo rozhodnutí o sankcích a způsoby vymáhání trestu vězení mimo vězeňské zařízení.

Podmínky a povinnosti znamenají veškeré požadavky, které jsou nedílnou součástí sankcí či opatření stanovených rozhodujícím orgánem.

Kontrola znamená činnosti omezené na zjištění, zda jsou veškeré podmínky nebo povinnosti stanovené formou sankcí nebo opatření dodržovány, nebo zajištění jejich dodržování. K takovým činnostem obvykle patří použití nebo hrozba použití přísnějších sankcí či opatření v případě nedodržení podmínek. Pojem kontroly je užší než pojem dohledu.

Prevence kriminality znamená veškerá pravidla a postupy uplatňované orgány systému trestní justice a dalšími kompetentními orgány s cílem prevence (nebo pravděpodobněji omezení) trestné činnosti.

Rozhodující orgán znamená soudní, správní nebo další orgány zmocněné zákonem k uplatnění či odvolání sankcí nebo opatření společnosti nebo pro změnu jejich podmínek a povinností.

Zanechání trestné činnosti znamená proces, kterým na základě zásahu orgánů trestní justice či bez něj pachatelé trestné činnosti ukončí svou trestnou činnost a vedou život bez kriminality prostřednictvím rozvoje svého lidského kapitálu (jako jsou osobní dovednosti a znalosti) a svého sociálního kapitálu (jako je zaměstnání, rodina, sociální vztahy a vazby a zapojení do občanské společnosti).

Předčasné propuštění zahrnuje veškeré formy propuštění z vazby před úplným vypršením délky trestu, jako je předběžné propuštění, podmíněčné propuštění či podmíněné prominutí trestu.

Vyhodnocení probíhá prostřednictvím kontroly rozsahu, v jakém bylo stanovených cílů dosaženo. V tomto procesu se přijímají rozhodnutí o tom, co je třeba učinit dále.

Implementace znamená realizaci praktických aspektů práce probačního orgánu na zajištění, aby sankce nebo opatření společnosti byly řádně vymáhány.

Zásahy znamenají veškeré akce přijaté za účelem dohledu, léčby, pomoci či poskytnutí vedení pachatelům trestného činu a pomoci jim při vedení života a dodržování zákonů. Zásah tedy nezahrnuje poskytování informací či sepisování hlášení.

Soudní orgán znamená soud, soudce či státního zástupce.

Národní právo znamená nejenom primární legislativu přijatou národním legislativním orgánem, ale také veškeré další závazné právní předpisy a nařízení, jakož i zvykové právo soudů a tribunálů v rozsahu, v jakém jsou tyto formy vytvářející zákon národním právním systémem uznávány.

Pachatel trestné činnosti znamená jakoukoliv osobu, která se údajně měla dopustit nebo která se dopustila porušení trestního zákoníku. Pro účely tohoto doporučení, a aniž by tím byl dotčen princip presumpce nevinny a stanovení viny soudním rozhodnutím, se má za to, že termín „pachatel trestné činnosti“ zahrnuje rovněž veškeré osoby, které jsou subjektem trestněprávního řízení.

Dohled po propuštění znamená dohled v průběhu období bezprostředně po propuštění.

Probace znamená implementaci sankcí a opatření definovaných zákonem a uvalených na pachatele trestných činů společností. Zahrnuje škálu činností a zásahů, ke kterým patří dohled, vedení a pomoc s cílem sociálního zapojení pachatele trestného činu, jakož i přispění k bezpečí společnosti.

Probační orgán znamená jakýkoliv orgán, kterému zákon ukládá realizaci výše uvedených úkolů a odpovědnosti. V závislosti na národním systému může práce probačního orgánu zahrnovat také poskytování informací a poradenství pro soudní a další rozhodující orgány, kterým pomáhají dosáhnout informovaného a spravedlivého rozhodnutí, poskytování vedení a podpory pachatelům trestných činů v průběhu vazby za účelem přípravy na jejich propuštění a opětovné usazení, monitorování předčasně propuštěných osob a pomoc takovým osobám, zásahy restorativní justice a nabídka pomoci obětem trestného činu.

Rehabilitace je široký koncept, který zahrnuje širokou paletu zásahů s cílem podpory zanechání trestné činnosti a při obnově stavu pachatele trestného činu jako osoby dodržující zákon.

Znovu-začlenění začíná během období vazby. Jedná se o proces opětovné integrace vězně zpět do společnosti kladným a řízeným způsobem. V těchto pravidlech znamená opětovné usazení období dohledu poté, co pachatel trestného činu opustí vězení, nicméně je dosud povinen dodržovat určité zákonné povinnosti, například období podmínečného propuštění. Je třeba ho odlišovat od „následné péče“.

Restorativní justice zahrnuje přístupy a programy založené na několika základních předpokladech: a) že reakce na trestný čin by měla v maximální možné míře napravit škodu, kterou oběť utrpěla, b) že pachatelé trestných činů by měli pochopit, že jejich chování není přijatelné a že bylo spojeno s určitými skutečnými důsledky pro oběť a společnost, c) že pachatelé trestných činů mohou a měli by přijmout odpovědnost za své činy, d) že oběti by měly mít možnost vyjádřit své potřeby a účastnit se na rozhodování o nejlepší způsobu dosažení nápravy ze strany pachatelů trestných činů a e) že společnost nese odpovědnost za přispívání tomuto procesu.

Dohled znamená jak pomocné činnosti vedené jménem implementačního orgánu, jejichž účelem je zachovat pachatele trestného činu jako součásti společnosti, tak kroky přijaté na zajištění, aby pachatelé trestných činů splnili veškeré stanovené podmínky či povinnosti, včetně kontroly v případě potřeby. Dohled může být povinný nebo dobrovolný (na žádost pachatele trestného činu).

Oběti znamenají fyzickou osobu, která utrpěla škodu, včetně fyzického zranění či materiální škody, emoční škody či hospodářské ztráty způsobené jednáním či opomenutím, které jsou porušením trestního zákoníku. Termín „oběť“ v příslušných případech zahrnuje také členy nejbližší rodiny či rodinné příslušníky přímé oběti.

Dobrovolník znamená osobu provádějící probační činnost, která za svou práci nedostává mzdu. To nevyklučuje platbu drobných částek dobrovolníkům, které kryjí náklady na jejich práci.